

Toetsing Flora- en faunawet Berkel 2012
Traject Almen –Zutphen.

Inventarisatie van beschermde soorten.

Inleiding

Het waterschap heeft bij het uitvoeren van projecten te maken met diverse regelgeving. Naast regelgeving zoals het verdrag van Malta, moet het waterschap zich houden aan de Flora- en faunawet, Vogel- en Habitatrichtlijn. Sinds april 2002 is de Flora- en faunawet in werking getreden. Voor herinrichting van watergangen, aanleggen van retentiegebieden en bijvoorbeeld het grootschalig baggeren van watergangen moet het waterschap nagaan of hier soorten van de Flora- en faunawet, Vogel- of Habitatrichtlijn voorkomen. Waterschap Rijn en IJssel werkt volgens de 'Gedragscode Flora- en faunawet voor waterschappen'. Indien er soorten voorkomen, die opgenomen zijn in Tabel 3 van de Flora- en faunawet, dan moet er een ontheffing worden aangevraagd. Hierin dienen mitigerende en/of compenserende maatregelen opgenomen te worden om de werkzaamheden alsnog te mogen uitvoeren. Voor de soorten van Tabel 2 hoeft geen ontheffing te worden aangevraagd mits er wordt gewerkt conform de Gedragscode Flora- en faunawet voor waterschappen. De gegevens waarop de toetsing is gebaseerd mogen in principe niet ouder zijn dan 3 (Tabel 3-soorten) of 5 jaar (Tabel 2-soorten). Daarnaast dient Waterschap Rijn en IJssel zich te houden aan de zorgplicht.

Doel

"Het realiseren van een vispasseerbare Berkel en vier stapstenen Winde, maar ook een meer natuurlijker Berkel doordat het proces van hermeandering ruimte krijgt en een sterker te beleven Berkel(dal) waar het 'het verhaal van de Berkel' uit het gebied is af te lezen."

<u>Traject 1</u>	Berkelpark Zutphen.
<u>Traject 2</u>	Berkel de Kap – Warken
<u>Traject 3</u>	Berkel Warken Spitholterbrug Almen.

Methode

Deze toetsing is uitgevoerd door een tweetal veldbezoeken en een controle van de database (Nationale Databank Flora en Fauna) van de Gegevens Autoriteit Natuur, waarbij het waterschap een aansluiting heeft. De veldbezoeken hebben plaats gevonden in juni en augustus 2012. Tijdens het veldbezoek in juni was het zonnig en stond er weinig wind. De temperatuur rond de twintig graden. Tijdens het veldbezoek in augustus was het zonnig windstil weer en was de temperatuur boven de vijfentwintig graden.

Tijdens de veldbezoeken is er specifiek gekeken naar beschermde soorten (tabel 2 en 3), en soorten van de rode lijst. Hierbij hebben de volgende groepen speciale aandacht gekregen:

Libellen
 Amfibieën / reptielen
 Vaatplanten
 Broedvogels
 Zoogdieren

Resultaten uit veldbezoeken en database NDFF

Latijnse naam	Nederlandse naam	Tabel

Libellen

Algemene soorten

Aeshna isoeles	Vroege glazenmaker	Rode lijst "Kwetsbaar"

Vlinders

Algemene soorten

Ochlodes sylvanus	Groot Dikkopje	Rode lijst "gevoelig"

Aricia agestis	Bruin blauwtje	Rode lijst "gevoelig"

Amfibieën / Reptielen

Lacerta vivipara	Levendbarende hagedis	2 / Rode lijst "gevoelig"

Rana klepton esculenta	Bastaardkikker	1

Vissen

Abramis bjoerkna

kolblei

Abramis brama

brasem

Barbatula barbatula

bermpje

Esox lucius

snoek

Gobio gobio

riviergrondel

Leucaspis delineatus

vetje

Rode lijst "kwetsbaar"

Perca fluviatilis

baars

Pungitius pungitius

tiendoornige stekelbaars

Rutilus erythrophthalmus

ruisvoorn

Rutilus rutilus

blankvoorn

Tinca tinca

zeelt

Zeer waarschijnlijk:

Rhodeus amarus	bittervoorn	3

Cobitis taenia	kleine modderkruiper	2

Vaatplanten

Algemene soorten

Butomus umbellatus	Zwanenbloem	1

Epipactis helleborine	Brede wespenorchis	1

Broedvogels

Podiceps cristatus	Fuut	3

Fulica atra	Meerkoet	3

Callinula chloropus	Waterhoen	3

Anas platyrhynchos	Wilde eend	3

Cygnus olor	Knobbelzwaan	3

Anser anser	Grauwe gans	3

Aythya fuligula	Kuifeend	3

Tachybaptus ruficollis	Dodaars	3

Acrocephalus scirpaceus	Kleine karekiet	3

Emberiza schoeniclus	Rietgors	3

Motacilla flava	Gele kwikstaart	3 / Rode lijst "gevoelig"

Vanellus vanellus	Kievit	3

Saxicola rubicola	Roodborsttapuit	3
Sylvia curruca	Braamsluiper	3
Numenius arquata	Wulp	3
Alcedo atthis	IJsvogel	

Zoogdieren

Lepus europaeus	Haas	1
Talpa europaea	Mol	1

Insecten

Tijdens de veldbezoeken in juni en augustus zijn er geen beschermde insecten aangetroffen. Wel is er een Rode lijst soort aangetroffen te weten het groot dikkopje. De status van deze soort wordt als “gevoelig” beschouwd.

Amfibieën / Reptielen

Er zijn een tweetal amfibieën en reptielen aangetroffen. Het gaat hier om de bastaardkikker en de levendbarende hagedis. De eerste komt verspreid langs de gehele Berkel voor terwijl de levendbarende hagedis is aangetroffen op het stortebed bij stuw Besselink. Het is aannemelijk dat deze soort zich daar ophoudt tussen de spleten van de koperslakkeien en hier zich ook kan voortplanten.

Uit de literatuurstudie zijn verder geen ander amfibieën of reptielen bekend. Echter is het biotoop zeker geschikt voor soorten als de gewone pad, meerkikker en kleine watersalamander.

Vissen

Tijdens een KRW-visbemonstering in 2005 zijn de eerder genoemde vissoorten aangetroffen. Op andere trajecten langs de Berkel zijn recentelijk nog visbemonsteringen uitgevoerd en hierin kwamen soorten als bittervoorn (tabel 3), kleine modderkruiper (tabel 2) en rivierdonderpad (tabel 2) naar voren. Het is aan te nemen dat deze soorten zich ook bevinden in het traject waar binnen de geplande werken zullen worden uitgevoerd. Andere beschermde vissoorten zijn niet te verwachten binnen het plangebied.

De KRW-bemonstering zal ook dit jaar op dit tracé worden uitgevoerd in de maand september.

Vaatplanten

Binnen het plangebied komt zwanenbloem verspreid langs de hel Berkel voor. De brede wespenorchis is aangetroffen langs de oever van de Berkel ter hoogte van huize 't Velde. Mogelijk dat gewone vogelmelk langs de Berkel een standplaats heeft echter is deze niet aangetroffen. Andere beschermde plantensoorten zijn niet te verwachten binnen het plangebied.

Broedvogels

Om een duidelijk overzicht te krijgen van alle mogelijk aanwezige soorten broedvogels te krijgen dienen er in de periode tussen maart en juni een 7-tal veldbezoeken plaats te vinden. In dit geval is echter volstaan met een tweetal veldbezoeken. Daarnaast heeft de vogelwerkgroep Noordwest Achterhoek in 2011 een degelijke inventarisatie uitgevoerd ondermeer langs de Berkel en deze gegevens verwerkt in het boek “broedvogels in en rond Het Groote Veld”. Deze gegevens zijn meegenomen in deze beoordeling. Alle vogels zijn beschermd in de flora- en faunawet door tabel 3.

Zoogdieren

Tijdens de veldbezoeken zijn haas en mol aangetroffen rond de Berkel. Daarnaast zullen soorten als egel, vos, das, ree, konijn, steenmarter en diverse muizensoorten gebruik maken van de onderhoudspaden en het naastliggende gebied echter, zijn er binnen de grenzen van het plangebied geen vaste verblijfplaatsen aangetroffen.

Soorten van tabel 2 en 3 van de Flora- en faunawet worden niet verwacht.

Vleermuizen

Diverse vleermuissoorten (bijvoorbeeld laatvlieger, gewone dwergvleermuis en watervleermuis) maken gebruik van de Berkel en omgeving als foerageergebied.

Langs de Berkel binnen het plangebied staan op verschillende plaatsen oudere bomen die mogelijk een vaste verblijfplaats vormen voor vleermuizen.

Wettelijke consequenties en aanbevelingen

Wettelijke consequenties

In het plangebied zijn meerdere beschermde soorten bekend vanuit het literatuuronderzoek en de gehouden veldbezoeken. De meeste waarnemingen betreffen soorten van tabel 1 van de Flora- en faunawet; bastaardkikker, haas, mol, brede wespenorchis en zwanenbloem. Hiervoor hoeft geen ontheffing te worden aangevraagd maar kan volstaan worden met de zorgplicht.

Voor de aangetroffen soorten van tabel 2 van de Flora- en faunawet; levendbarende hagedis, kleine modderkruiper en mogelijk de rivierdonderpad kan het waterschap gebruik maken van de gedragscode voor waterschappen. Hierin wordt beschreven hoe er tijdens de uit te voeren werken rekening gehouden moet worden met deze beschermde soorten zodat deze niet in hun voortbestaan worden belemmerd.

Om kleine modderkruiper en rivierdonderpad de gelegenheid te geven om tijdens de werkzaamheden te kunnen vluchten, dient het talud met de graafmachine vanaf de landzijde het water te worden ingedrukt. De daarbij vrijkomende grond dient zo ver mogelijk het water tin geduwd te worden.

Vanwege het voorkomen van bittervoorn binnen het plangebied zal bij het ministerie van ELI een ontheffing worden aangevraagd.

Het afdammen, dempen of leegpompen van watergangen wordt op plaatsen waar juridisch zwaarder beschermde soorten worden verwacht in beginsel uitgevoerd in de periode tussen 15 juli en 1 november, dat wil zeggen na de voortplantingsperiode en vóór de winterrust van vissen, amfibieën en reptielen. Als het niet mogelijk is om in deze periode te werken, dan is extra voorzorg nodig: voorafgaand aan het vergraven van de watergang wordt deze zoveel mogelijk vrij gemaakt van juridisch zwaarder beschermde dieren (bittervoorn, kleine modderkruiper).

Bij de aanleg van de vispassage/bypass dient als volgt te werk te worden gegaan. Allereerst dient de waterloop gegraven/aangelegd te worden. Hierbij dienen de taluds ter hoogte van de in- en uitstroom opening in eerste instantie intact te blijven. Pas als de bypass is aangelegd, kan de in- en uitstroom opening gegraven worden. Hierbij dient het talud met de graafmachine vanaf de landzijde het water ingedrukt te worden. De daarbij vrijkomende grond dient zo ver mogelijk het water in geduwd te worden. Hierdoor zal er hooguit een dunne laag grond op eventueel achterblijvende dieren terecht komen, waardoor zij daar eenvoudig onder uit kunnen zwemmen.

Vanwege de broedvogels, verdient het de voorkeur om werkzaamheden uit te voeren buiten het broedseizoen. Het broedseizoen loopt globaal in de periode van 15 maart t/m 15 juli. Als het toch noodzakelijk is om in die periode werkzaamheden uit te voeren, dan dienen alle nesten van broedvogels opgespoord en gemarkeerd te worden. Deze dienen vervolgens

ontzien te worden. Dat geldt ook voor hun directe omgeving (straal van 5 meter), omdat de werkzaamheden het legsel anders alsnog kunnen verstoren. Ook buiten de periode 15 maart t/m 15 juli, dienen deze voorzorgmaatregelen ook te worden getroffen.

Er worden binnen het plangebied in eerste instantie geen bomen gerooid. Mocht dit toch nodig zijn dan dient er vooraf een onderzoek plaats vinden naar het voorkomen van vleermuizen en de aanwezigheid van mogelijk nesten. Mogelijk dient er dan alsnog ontheffing te worden aangevraagd bij het ministerie van ELI.

Aanbevelingen

Wanneer er toch in het broedseizoen gewerkt moet worden dan kan men vooraf maatregelen treffen om te voorkomen dat broedvogels zich vestigen binnen het plangebied.

Het vroegtijdig maaien van de oeverbegroeiing en onderhoudspaden kan voorkomen dat vogels dit als nestplaats gaan gebruiken. Daarnaast kan men op percelen die voor de herinrichting gebruikt gaan worden bamboe-stokken plaatsen met rood wit lint met een onderlinge afstand van 5 meter.